

Sygn. akt V U 359/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 maja 2016 r.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Krzysztof Głowczyński

Protokolant: star. sekr. sądowy Magdalena Teteruk

po rozpoznaniu w dniu 31 maja 2016 r. w Legnicy

sprawy z wniosku S. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

o wysokość emerytury

na skutek odwołania S. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

z dnia 11 stycznia 2016 r.

znak (...)

zmienia decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. z dnia 11 stycznia 2016 r. znak (...) w ten sposób, że zobowiązuje organ rentowy do ponownego ustalenia wysokości świadczenia emerytalnego wnioskodawcy S. P. na podstawie art. 108 w zw. z art. 183 ust. 6 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, od 01 czerwca 2014 r., przy przyjęciu wysokości emerytury obliczonej na podstawie art. 26 w kwocie 4.868,94 zł.

sygn. akt VU 359/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 11 stycznia 2016 r., znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. ustalił wnioskodawcy S. P. wysokość emerytury w oparciu o art. 183 ustawy emerytalnej na kwotę 4.807,17 zł. Stanowiła ona 70 % emerytury obliczonej na podstawie art. 53 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (3.429,27 zł) oraz 30 % emerytury obliczonej na podstawie art. 26 (1.377,90 zł). Organ rentowy, ustalając wysokość emerytury w systemie zdefiniowanej składki (art. 26), uwzględnił kwotę składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego z uwzględnieniem waloryzacji w wysokości 274.756,86 zł oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego w kwocie 727.437,59 zł.

S. P. w odwołaniu od powyższej decyzji podniósł, że organ rentowy w zaskarżonej decyzji niezasadnie zaniżył mu wysokość świadczenia, mimo że kontynuował on zatrudnienie po przyznaniu emerytury. Zarzucił, że obniżeniu uległa podstawa wymiaru składek.

W odpowiedzi na powyższe odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. wniósł o jego oddalenie, podnosząc głównie, że kwota emerytury ustalona w decyzji o przyznaniu świadczenia nie była ostateczna. Kolejnymi decyzjami ustalającymi wysokość emerytury wyliczono jej wysokość na dzień podjęcia jej wypłaty, tj. 01 czerwca

2014 r., a różnice w wysokości emerytury z art. 26 ustawy emerytalnej wynikają z mechanizmu ustalania podstawy obliczenia świadczenia, waloryzowania składek i kapitału początkowego w zależności od daty nabycia prawa do świadczenia, zgodnie ze stanowiskiem postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 06 października 2015 r., III UZP 9/15.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca S. P. urodził się dnia (...)

Na mocy decyzji z dnia 25 lipca 2013 r. przyznano wnioskodawcy prawo do emerytury od dnia 01 lipca 2013 r., której wysokość obliczono zgodnie z art. 183 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (ustawa emerytalne). Emerytura obliczona na podstawie art. 53 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wyniosła kwotę 4.705,65 zł, a ustalona zgodnie z art. 26 kwotę 4.868,94 zł. Podstawę obliczenia emerytury według zasad określonych w art. 26 stanowiła kwota składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego z uwzględnieniem ich waloryzacji w wysokości 285.006,90 zł oraz kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego ustalona na 813.424,98 zł. Wobec powyższego emerytura wyniosła kwotę 4.754,64 zł, na którą składa się 70 % emerytury obliczonej na podstawie art. 53 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (3.293,96 zł) oraz 30 % emerytury obliczonej na podstawie art. 26 (1.460,68 zł). W decyzji przyznającej emeryturę organ rentowy poinformował, że wysokość świadczenia ustalona na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej jest korzystniejsza niż emerytura ustalona na podstawie art. 183 tej ustawy. Wypłata emerytury została zawieszona, ponieważ ubezpieczony kontynuował zatrudnienie. Organ rentowy wskazał ponadto, że wysokość świadczenia ustalono wstępnie i ostateczna wysokość emerytury obliczona zostanie po zgłoszeniu wniosku o podjęcie jej wypłaty, z uwagi na treść art. 25 ustawy emerytalnej.

W dniu 24 czerwca 2014 r. ubezpieczony złożył wniosek o podjęcie wypłatę emerytury na podstawie przekazanego organowi rentowemu świadectwa pracy, z którego wynikało, że stosunek pracy z wnioskodawcą został rozwiązany z dniem 20 czerwca 2014 r. Na skutek rozpoznania powyższego wniosku, decyzją z dnia 11 lipca 2014 r. organ rentowy na nowo ustalił wysokość emerytury ubezpieczonego i podjął jej wypłatę z dniem 01 czerwca 2014 r. Emerytura obliczona zgodnie z art. 183 ustawy wyniosła kwotę 4.807,17 zł i stanowiła 70 % emerytury obliczonej na podstawie art. 53 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (4.821,79 zł po uwzględnieniu zwiększonego stażu pracy x 70 % = 3.429,27 zł) oraz 30 % emerytury obliczonej na podstawie art. 26 (4.593,01 zł x 30 % = 1.377,90 zł). Organ rentowy ustalając wysokość emerytury z art. 26, uwzględnił kwotę składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego z uwzględnieniem waloryzacji w wysokości 274.756,86 zł oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego w kwocie 727.437,59 zł. Obliczona ponownie na podstawie art. 26 ustawy emerytura stanowiła kwotę 4.593,01 zł i była niższa od emerytury ustalonej w myśl art. 183 tej ustawy. Organ rentowy zaznaczył w decyzji, że emerytura została przyznana w formie zaliczkowej, bowiem istnieje konieczność wyjaśnienia rozbieżności co do okresu przebywania na zasiłku chorobowym. Jednocześnie poinformowano, że kwota składek za czerwiec 2014 r. może być doliczona do wysokości świadczenia po przedłożeniu stosownego wniosku.

Obie wyżej wskazane decyzje nie zostały przez wnioskodawcę zaskarżone.

Kolejnymi decyzjami z dnia 06 sierpnia 2014 r., 27 sierpnia 2014 r. oraz 30 czerwca 2015 r. przeliczano wnioskodawcy na jego wniosek wysokość emerytury poprzez doliczenie składek zewidencjonowanych na jego koncie po dniu ponownego ustalenia świadczenia.

Pismem z dnia 19 października 2015 r. wnioskodawca wystąpił do ZUS z wnioskiem o wydanie rzetelnej decyzji o ustaleniu wysokości i podjęciu wypłaty emerytury podnosząc, że w decyzji z dnia 25 lipca 2013 r. ustalono wyższe kwoty zewidencjonowanych składek oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego. W odpowiedzi organ rentowy poinformował wnioskodawcę, że konieczność podjęcia wypłaty emerytury zawieszona na podstawie art. 103a ustawy emerytalnej, wymusiła ponowne przeliczenie jej wysokości, z uwzględnieniem składek zewidencjonowanych do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc podjęcia wypłaty emerytury i ich odmienną waloryzację.

Pismem z dnia 26 listopada 2015 r. wnioskodawca wystosował do organu rentowego żądanie udzielenia jasnej i obszernej informacji o powstałej różnicy w kwocie składek i kapitału początkowego w decyzji z roku 2013 i 2014. Organ rentowy w piśmie z dnia 10 grudnia 2015 r., powołując się na art. 25 i 25a ustawy emerytalnej wskazał wskaźniki waloryzacji kwartalnej i rocznej za kolejne lata i wyjaśnił, że różnica w kwotach składek i kapitału początkowego wynika z tego, że przy ustalaniu wysokości emerytury dla osób uprawnionych do świadczenia w niższym wieku emerytalnym na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne - odpowiednio zwaloryzowanych, zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury oraz kwota kapitału początkowego - przeliczonego poprzez dodanie do okresów składkowych okresu równego różnicy pomiędzy wiekiem emerytalnym a faktycznym wiekiem przejścia na emeryturę, a następnie odpowiednio zwaloryzowanego. W związku z powyższym, zgodnie z decyzją o ustaleniu wysokości i podjęciu wypłaty emerytury z dnia 11.07.2014 r., emerytura została ustalona na dzień złożenia wniosku o podjęcie wypłaty, tj. 24.06.2014 r., a więc różnicy pomiędzy wiekiem emerytalnym a faktycznym wiekiem przejścia na emeryturę.

Dnia 29 grudnia 2015 r. wnioskodawca złożył wniosek o wydanie decyzji o ostatecznym przyznaniu i wysokości emerytury.

Decyzją z dnia 11 stycznia 2016 r., po rozpoznaniu powyższego wniosku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił wysokość emerytury na kwotę 4.868,46 zł brutto w oparciu o art. 183 ustawy emerytalnej. W oparciu o art. 26 ustawy emerytalnej organ wyliczył świadczenie na kwotę 4.593,01 zł, przy uwzględnieniu kwoty składki zewidencjonowanej na koncie po waloryzacji i zwaloryzowanego kapitału początkowego w wysokości w wysokościach przyjętych w decyzji z dnia 11 lipca 2014 r. Ustalona kwota emerytury uwzględniała doliczone składki od lipca i sierpnia 2014 r., waloryzację od 01 marca 2015 r. oraz doliczenie składek od 01 czerwca 2015 r.

D o w ó d: w aktach ubezpieczeniowych ZUS:

- decyzje, k. 13,23, 29, 33, 37, 44;
- świadectwo pracy, k. 18;
- pismo ZUS – k. 40, 42-43v.

Ustalając na dzień 01 lipca 2013 r. wartość zwaloryzowanego kapitału początkowego, organ rentowy dokonał rocznych waloryzacji za okres od 1999 r. do 2012 r. i waloryzacji kwartalnej za I kwartał 2013 r. Wyliczając kwotę zwaloryzowanych składek, organ rentowy przyjął kwoty po dokonaniu ostatniej waloryzacji rocznej za rok 2012 r., waloryzacji kwartalnej od I do IV kwartału 2012 r. i składek niezwaloryzowanych za okres od stycznia 2013 r. do czerwca 2013 r. Ustalając na dzień 01 czerwca 2014 r. wartość zwaloryzowanego kapitału początkowego, organ rentowy dokonał rocznych waloryzacji za okres od 1999 r. do 2013 r. Wyliczając kwotę zwaloryzowanych składek, organ rentowy przyjął kwoty po dokonaniu ostatniej waloryzacji rocznej za rok 2012 r., waloryzacji kwartalnej za I, II i III kwartał 2013 r. i składek niezwaloryzowanych za okres od stycznia 2014 r. do maja 2014 r.

D o w ó d: pismo ZUS z dnia 9 maja 2016 r., k. 24-27.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

W rozpatrywanej sprawie stan faktyczny nie był sporny, rozstrzygnięcia wymagało jedynie zagadnienie prawne, sprowadzające się do interpretacji przepisów art. 25, 25a, 173 ust. 4, 5 i 5a oraz 185 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U.2015.748, dalej jako ustawa emerytalna), a w szczególności tego czy ustalając w zaskarżonej decyzji ostateczną wysokość emerytury, organ rentowy powinien

dokonać na ich podstawie ponownej waloryzacji składek emerytalnych wnioskodawcy oraz kapitału początkowego na innych zasadach niż przy ustalaniu wysokości świadczenia w decyzji o jego przyznaniu.

Organ rentowy w zaskarżonej decyzji przyjął do obliczeń wysokości świadczenia ponownie ustaloną podstawę obliczenia wysokości emerytury wnioskodawcy, z zastosowaniem art. 185 ustawy emerytalnej, oraz uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zgodnych z art. 25 i 25a ustawy na potrzeby ustalenia wysokości świadczenia w oparciu o art. 26 ustawy emerytalnej.

Zasady waloryzacji składek istotnie określa art. 25 i 25a ustawy emerytalnej. W świetle art. 25 ust. 3 ustawy, składki podlegają w pierwszym rzędzie waloryzacji rocznej, od dnia 01 czerwca każdego roku, poczynając od waloryzacji za 2000 rok. Zgodnie z art. 25 ust. 4 ustawy, mechanizm waloryzacji ma charakter narastający i oznacza dodawanie kwoty wynikającej z poprzedniej waloryzacji i kwoty składek za dany rok oraz podwyższenie tak uzyskanej sumy wskaźnikiem waloryzacji (pomnożenie jej przez wskaźnik waloryzacji). Wskaźnik waloryzacji jest równy wskaźnikowi cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem w roku kalendarzowym poprzedzającym termin waloryzacji w stosunku do poprzedniego roku powiększonemu o wzrost realny sumy przypisu składek na ubezpieczenie emerytalne w roku kalendarzowym poprzedzającym termin waloryzacji w stosunku do roku poprzedniego. Uzupełniająco art. 25a przewiduje waloryzację kwartalną kwoty składek na ubezpieczenie emerytalne zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego po dniu 31 stycznia roku, za który przeprowadzono ostatnią waloryzację.

Co istotne jednak dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, powyższy mechanizm dotyczy jednak ponownego ustalenia podstawy obliczenia wysokości emerytury, a nie ponownego ustalenia samej wysokości świadczenia, czego głównie domagał się wnioskodawca w niniejszej sprawie, a o czym stanowi art. 108 w zw. z art. 183 ust. 6 ustawy emerytalnej.

Zgodnie z art. 183 ust. 6 do ponownego ustalenia wysokości emerytury, o której mowa w ust. 1-5 tego artykułu (tzw. emerytura mieszana), z tytułu podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym po dniu przyznania emerytury stosuje się art. 108. Przepis ust. 1 tego przepisu stanowi, że jeżeli po dniu, od którego przyznano emeryturę określoną w art. 24 lub 24a, emeryt podlegał ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, wysokość świadczenia ulega ponownemu ustaleniu w sposób określony w ust. 2. Przepis ust. 2 stanowi, iż emerytury obliczone według zasad określonych w art. 26 powiększa się o kwotę wynikającą z podzielenia składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego po dniu ustalenia prawa do emerytury, o której mowa w art. 24 i 24a, i zwaloryzowanych zgodnie z art. 25 przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustalone dla wieku danego ubezpieczonego w dniu złożenia wniosku o przeliczenie wysokości emerytury, z uwzględnieniem ust. 4 i 5. Podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek zaewidencjonowanych od miesiąca, od którego została podjęta wypłata emerytury po raz pierwszy, do miesiąca poprzedzającego miesiąc zgłoszenia wniosku o ponowne ustalenie emerytury (ust. 4) i zasadę tą stosuje się odpowiednio do kolejnych wniosków o ustalenie emerytury w nowej wysokości (ust. 5).

Powyższa regulacja oznacza, że w przypadku kontynuowania zatrudnienia po ustaleniu prawa do emerytury - jak to miało miejsce w przypadku wnioskodawcy - ponowne ustalenie wysokości emerytury polega więc na tym, że do kwoty obliczonej w pierwszej decyzji ustalającej wysokość świadczenia zgodnie z art. 183 ustawy, dodawana jest kwota obliczona w sposób wskazany w art. 108 ustawy.

Powyższe stanowisko odnośnie ustalania wysokości przyznanego świadczenia po ustaniu zatrudnienia i złożenia przez ubezpieczonego wniosku o podjęcie wypłaty Sąd Najwyższy wyraził nie tylko w postanowieniu z dnia 06 października 2015 r., III UZP 9/15 (Legalis nr 1336504), ale również w postanowieniu z dnia 03 listopada 2015 r., III UZP 12/15 (Legalis nr 1349157), gdzie dobitnie wskazano, oceniając stan faktyczny podobny do okoliczności niniejszej sprawy, iż kwotę emerytury w tzw. systemie zdefiniowanej składki (art. 26 ustawy emerytalnej) ustala się tylko raz, zazwyczaj w dniu nabycia prawa.

Rozważania zawarte w powyższych orzeczeniach Sądu Najwyższego Sąd Okręgowy w pełni podziela. Dodatkowo należy podkreślić też, że nazwanie przez organ rentowy pierwotnie wydanej decyzji z dnia 25 lipca 2013 r. decyzją „zaliczkową” nie miało znaczenia prawnego. Decyzje zaliczkowe mogą być bowiem wydawane tylko w sytuacjach, w których pozwalają na to przepisy ustawy emerytalnej, w tym przypadku art. 120 ustawy emerytalnej. Z przepisu

tego wyniku zaś wyłącznie tyle, iż jeżeli prawo do świadczeń zostało udowodnione, ale zainteresowany nie przedłożył dowodów niezbędnych do ustalenia wysokości świadczeń, organ rentowy przyznaje zainteresowanemu świadczenia w kwocie zaliczkowej zbliżonej do kwoty przewidywanych świadczeń (ust. 1) oraz, że organ rentowy przyznaje zainteresowanemu świadczenia, o których mowa w ust. 1, również wtedy, gdy składki należne za okres, z którego ustalono podstawę obliczenia emerytury określonej w art. 26, zostały zewidencjonowane na koncie ubezpieczonego w terminie uniemożliwiającym ich uwzględnienie w podstawie obliczenia świadczenia w dniu wydania decyzji w sprawie prawa do świadczenia i ustalenia jego wysokości. Przepis ten nie stanowi więc – jak jasno wynika z jego treści – że organ rentowy może wydać decyzję o charakterze zaliczkowym wówczas, gdy osoba, która spełniła przesłanki do nabycia prawa do emerytury i złożyła stosowny wniosek, pozostaje jeszcze w stosunku pracy, a tymczasem tak właśnie uczynił w niniejszej sprawie organ rentowy.

Odnosząc się z kolei do argumentów ZUS o konieczności ponownego obliczenia podstawy wymiaru emerytury z art. 26 ustawy emerytalnej, należy wskazać, że na potrzeby tego przepisu średnie dalsze trwanie życia ustala się nie na dzień wypłaty emerytury, a na dzień osiągnięcia wieku emerytalnego, jeżeli wniosek o emeryturę został złożony w miesiącu osiągnięcia tego wieku lub przed miesiącem, w którym został osiągnięty wiek emerytalny, ewentualnie na dzień złożenia wniosku o emeryturę, jeżeli wniosek złożono w miesiącach następujących po miesiącu, w którym został osiągnięty wiek emerytalny. Jednocześnie w odniesieniu do emerytury z art. 24 ustawy emerytalnej, gdzie ryzykiem ubezpieczeniowym jest jedynie osiągnięcie wieku emerytalnego, brak jest odpowiednika art. 110 ustawy, pozwalającej na ponowne ustalenie świadczenia w sytuacji zawieszenia prawa do wypłaty ze względu na nierozwiązanie stosunku pracy. Przypomnieć tu należy, że co do zasady prawo do emerytury powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa (art. 100 ust. 1 ustawy emerytalnej) to jednak nie jest to tożsame z przyznaniem (wypłatą) świadczenia, do czego z kolei nawiązuje regulacja zawarta w art. 129 ust. 1 omawianej ustawy, odnosząc powyższe (również co do zasady) do miesiąca zgłoszenia wniosku emerytalnego przez ubezpieczonego. Zainicjowanie więc postępowania emerytalnego przedmiotowym wnioskiem powoduje, że decyzja ZUS potwierdzająca uprawnienie do dochodzonego świadczenia jest jednocześnie decyzją ustalającą prawo do jego pobierania w określonej ustalonej w decyzji tej wysokości (por. uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 1989 r. III UZP 11/89 OSNCP 1990/6/72). Zasadą jest również to, iż decyzje takie ostatecznie ustalają pełną wysokość przysługującej na dzień wypłaty emerytury (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 6 maja 2015 r. III AUa 1010/14).

Wobec powyższego Sąd uznał, że organ rentowy nieprawidłowo przeprowadził ponowną waloryzację składek i kapitału początkowego, w tym waloryzację kwartalną na dzień podjęcia wypłaty zawieszonoego świadczenia, tj. na 01 czerwca 2014 r. – mimo już raz dokonanego ustalenia wysokości świadczenia ubezpieczonego na dzień jego przyznania 01 lipca 2013 r. – błędnie uznając w decyzji z dnia 25 lipca 2013 r., że możliwe jest w późniejszym okresie przeliczenie jego wysokości, sprowadzające się w istocie do jego ponownego obliczenia w sposób niekorzystny dla wnioskodawcy. Zdaniem Sądu, decyzja z dnia 25 lipca 2013 r. jest ostateczną decyzją ustalającą wnioskodawcy prawo do emerytury w określonej w tej decyzji wysokości, niezaskarżoną przez wnioskodawcę i tym samym obowiązującą. Tym samym wysokość świadczenia w decyzji zaskarżonej, powinna być wyliczona z uwzględnieniem zwaloryzowanych składek za okres po przyznaniu świadczenia w oparciu o podstawę wyliczoną pierwotnie na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej.

Wobec powyższego, uwzględniając uzasadnione odwołanie, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł co do istoty sprawy.

SSO Krzysztof Głowczyński